

Vashegyi György Liszt Ferenc-díjas karmestert, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) rendes tagját választották a testület új elnökévé az október 10-i tisztújító közgyűlésen a Pesti Vigadóban. A Purcell Kórus és az Orfeo Zenekar irányító karmestere és művészeti vezetője messzire mutató tervekkel, nagy lendülettel kezdett bele új feladatának ellátásába.

! Azt hiszem, nem túlzás állítanom, hogy zenész körökben nagyon örülnek annak, hogy az Ön személyében egy gyakorló muzsikusz fogja betölteni az MMA elnöki posztját. Hogyan történt a megválasztása, és milyen programmal indult a vezetői pozícióért?

– Június közepén kaptam egy telefonhívást egy – nem zenész – akadémikus barátomtól; azt mondta, engem szeretne elnöknek jelölni, ugyanis az akadémikusok jelölhettek más akadémikusokat elnöki, alelnöki vagy elnökségi tagi tisztségre. Ez akkor nagyon meglepett; persze örültem neki, különösen amiatt, hogy bár ő nem muzsikusz, mégis engem, egy zenészt javasol. Úgy éreztem, már a felvetés is nagy megtiszteltetés:

A minőségi megközelítésnek nincs alternatívája

gondolkodtam rajta néhány napig, és végül elvállaltam a jelölést. Azt gondolom, nem tisztességes dolog megfutamodni egy ilyen feladat elől. Ami utána következett, az számomra is a meglepetések sorozata volt. Az Akadémia jelölőbizottsága összeállított egy-egy kérdéssort az elnökjelöltek-, az alelnök-jelöltek-, illetve az elnökségi tagjelöltek számára: értelemszerűen én az elnökjelölti kérdéssort kaptam, amely hét kérdésből állt. Ezek arra vonatkoztak, hogyan képzeljük az Akadémia jövőjét, főbb céljait; magyarán egy identitás-tisztázó kérdéssor volt, amelyre augusztus 15-ig írásban kellett válaszolnunk. Ez lett a programom magja. Utána augusztus végén a Múcsarnokban volt egy zártkörű programismertetés, ahol a tisztségekre jelöltek négy-négy percben beszélhettek elképzeléseikről – az érdeklődő akadémikusok ezek után kérdéseket is feltettek a jelölteknek, kialakult egy beszélgetés. Ennek szintén nagyon örültem: lehetőséget kaptak a tervek iránt érdeklődők, hogy találkozhassanak, jobban megismerkedhessenek a jelöltekkel. Ez fontos volt, az elvárások jobban kikristályosodtak bennem, így érlelődött a koncepcióm. A harmadik állomás volt az a nyilvános beszéd, amelyet az október 10-ei közgyűlésen elmondtam. Az MMA alap identitását és hivatását úgy tudnám megfogalmazni, hogy a magyar alkotó- és előadó-művészet múltjának, jelenének és jövőjének következetes, értékelvű és minőségpárti képviselője és támogatása. Ebből különösen fontos, hogy értékelvű és minőségpárti: a többivel általában mindenki egyetért, de én ezeket hangsúlyoznám, ez tulajdonképpen a programom lényege. Van egy vízióm, mely szerint a művészeti értékeknek minden magyar életében a jelenleginél sokkal fontosabb szerepet kell betölteniük. Ezáltal a nem-

zet erősebb, boldogabb, és minden tekintetben sikeresebb lesz: a művészeti értékek széles körben való megismertetése tehát nem pénzkidobás, hanem investíció a nemzet jövőjébe. Tisztáztuk az Akadémia alapfeladatát, tisztáztuk a víziót, és az volt a kérdés, mit tehetünk mi azért, hogy ezt a víziót megvalósíthassuk. Erre vázoltam fel hét pontot, amely mind – különböző módon és mértékben, de – szerepvállalást igényel az Akadémia részéről:

1. A művészeti nevelés erősítése a közoktatásban;
2. A közművelődési lehetőségek szélesítése és kiterjesztése, ebben irányadás és szerepvállalás;
3. A támogatási- és ösztöndíj-rendszer bővítése;
4. A művészeti ismeretterjesztés erősítése a közmédiában;
5. Kulturális örökségünk – múlt és jelen – feltárása, feltérképezése, archiválása, támogatása, bemutatása az egész világ előtt;
6. Digitalizálás és archiválás, amelyet az akadémikusok életművével érdemes kezdeni; az álmom az, hogy tíz év múlva Magyarországon is működjön egy olyan nagy összegző kulturális archívum, mint például az olasz Internet Culturale (internetculturale.it), vagy a francia Gallica (gallica.bnf.fr);
7. A makoveczi örökség ápolása, folytatása, s ennek közéleti vonatkozása: a magyar kultúra és művészet határokön átnyúló egységének összefogása és megerősítése.

! Hogy látja: rendelkezésre áll az a háttér, azok a képzett munkatársak, amivel és akikkel a kitűzött célokat meg lehet valósítani?

– Most még csak megválasztott elnök vagyok, november ötödikétől leszek hatályban lévő elnök, három évig. Jelen

pillanatban tanulok, összegzem az ismereteimet, következtetéseket vonok le; kezd kialakulni a csapatom. 2013-ban lettem levelező tag, 2017 májusában rendes tag: az elnökségnek sosem voltam tagja, tehát a legfelsőbb döntéshozó szervezet munkájában eddig nem vettem részt. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert két nagy művésznőnk – Marton Éva és Jankovics Marcell –, akikről már egy éve köztudott volt, hogy elnöki ambíciókat táplálnak, korábban elnökségi tagok illetve alelnökök is voltak, azaz a legmagasabb szinten vettek részt az eddig született döntések kialakításában. Velük szemben én életem első elnökségi ülésén október 11-én, az elnökválasztó közgyűlés másnapján délelőtt voltam, akkor is csak úgy, mint megfigyelő; hogy lássam az ügymenetet, az egésznek a logikáját.

I Szerepel-e a céljai között, hogy – természetesen a többi művészeti ág támogatását sem mellőzve – a zenét jobban a fókuszba helyezze?

– A MMA elnökeként az a céлом és kötelességem, hogy minden, az Akadémia által összefogott és képviselt művészeti ágat egyformán támogassak és segítsek. Ugyanakkor: zenész vagyok, voltam és leszek – nem lettem politikus attól, hogy az MMA elnökének választottak. Természetesen nagyon tisztulem azokat, akik jobbító szándékkal ilyesmire vállalkoznak, de én nem vagyok ilyen személyiség, nincsen politikai múltam, jelenem és jövőm. Ebben például különbözöm az eddigi elnök úrtól, aki aktív kultúrpolitikus szerepet vállalt; szerintem egyébként nagyon büszke lehet arra, amit ilyen minőségében elért, hiszen az általa alapított Nemzeti Kulturális Alapprogram nélkül, lássuk be, a mai magyar kulturális élet egy hétfő sem tudna működni. Ezt ő politikai szerepvállalással érte el, ami tiszteletre méltó, ám egyben persze veszélyes terület is: a más nézetet vallók az ilyen kezdeményezéseket politikai alapon kritizálják, ami ilyen helyzetben természetes dolog. Főtitkár úr kifejezését idézve: az MMA egy politikai térben mozgó, ám

nem politikai szervezet, köztestület, éppen úgy, mint a Magyar Tudományos Akadémia – az MTA története 190 éves, míg mi köztestületként mindössze 6 évesek vagyunk. Ugyanaz lehet kívánatos és elvárható mindkettőnkől: a napi pártpolitikai ügyektől való teljes távolságtartás. Ez nem mindig egyszerű, de annál fontosabb – úgy érzem, jó irányban haladunk a célunk elérése felé. Visszatérve az eredeti kérdésre: én nagyon nem szeretem, ha valaki olyasmibe szól bele, amihez nem ért eléggé. Más művészeti ágak vonatkozásában ezt magamra nézve is irányadónak tartom. Amiben viszont valaki kiemelkedően jártas, abban számítok a véleményére, szaktudására, tanácsadására. A megválasztandó hét tagból – négy elnökségi tag, két alelnök, egy elnök – mindenkit külön választanak meg titkos szavazással. Eddig csak kettőnk sikerült megválasztani, Jankovics Marcell alelnök urat és engem; ennek az az oka, hogy az ügymenet az alapszabály szerint 50% +1 szavazatot igényel egy-egy poszt elnyeréséhez, és ha túl sok a jelölt, akkor szétszóródnak a szavazatok, ahogy most is történt. Remélem, október 31-én sikerül megválasztanunk a még hiányzó öt tisztségviselőt. Hozzadjuk csatlakozik tiszteletbeli elnök szerepében az eddigi elnök, valamint a főtitkár, akinek a megbízatása 2021-ig szól. Így áll össze a kilenc fős elnökség. Most még nem is vagyunk határozatképesek, ezért fontos az október végén esedékes közgyűlésen megválasztani a tagokat. Bízom abban, hogy az így kialakuló elnökségben – amely nem olyan, mint egy kormánykabinet, hiszen minden tagját név szerinti titkos szavazással választjuk meg, nem a kormányfő „válogat” – minden művészeti ág képviselve lesz, szakértői szinten. Mivel azonban több tagozatunk van, mint ahány elnökségi tagunk, ez automatikusan nem alakulhat ki így, ezért a tagozatok vezetőire éppúgy számítunk, mint az aktív tagságra. Akadémikusaink mindannyian kiemelkedő személyiségek, akik tenni is akarnak az ügyekért – nagyon számítok a szakértelmükre, az elhivatottságukra.

A zenei élet természetesen számíthat rám, hiszen én azt ismerem jól, az a legszűkebb hazám, amelyért – a többi művészeti ágat természetesen nem háttérbe szorítva – sokat szeretnék tenni. Alapfilozófiám szerint az egyes területeket külön kell tekintenünk, külön kell kezelnünk, hogy az MMA mindig a legtöbbet legyen képes segíteni ott, ahol kell, abban, amiben szükséges, úgy, ahogy valóban hasznos.

I A közelmúlt két sokat tárgyalt zenei problémaköre a művészeti oktatás kiterjesztése, illetve a zenekarok lehetőségei az ifjúsági hangversenyek terén. Lát-e olyan utakat, fel tud-e vázolni olyan terveket, amik a problémák megoldásához vezethetnek?

– Azt gondolom, hogy e területen a kulcsszó: ismeretterjesztés. A művészeti ismeretterjesztés. Vannak nagyon jó zenei példák arra, hova vezet a magas szintű ismeretterjesztés, ilyen mondjuk a Zuglói Filharmónia, Záborszky Kálmán akadémikus barátom fantasztikus munkája: ők zenei téren számomra az egyik legfigyelemreméltóbb kezdeményezést vitték véghez, hiszen egy egész kerület fiatalságát közvetlenül szólították meg sok száz hangversennyel. Igaz, hogy óriási küzdelem árán, amely többek között az iskolaigazgatókkal folyt, hogy iskolaidőben engedjék el a gyerekeket a koncertekre... Meggyőződésem, hogy az ismeretterjesztésben a közmédiának, benne az M5 csatornának óriási felelőssége van: meg is fenyegettem őket, hogy a most következő három évben nem lesz tőlem nyugalom! Komolyra fordítva a szót: egy-egy művészeti ág belső törvényszerűségeit csak a szakma krémje képes elmagyarázni a publikumnak – ha ezt nem teszi meg, akkor nemcsak nem végzi jól a dolgát, hanem egyúttal maga alatt vágja is a fát, mert rövid időn belül nem lesz közönsége. A dolog nem tűr halasztást: már az elmúlt húsz évben is ezt az álláspontot képviseltem, csak eddig sajnos viszonylag kevesen hallgattak rám. A két elsődleges felelős tehát: szakmánk és a közmédiák. A közmédiát közpénzből működtetik, ugyan-

így a közpénz finanszírozza a magyar művészeti intézményeket – elköltésének hatékonysága megsokszorozható, ha a közönség érti is, hogy mi az, amit kap. Egész egyszerűen nem várhatjuk egy átlagembertől, hogy magától, szakmánk által nyújtott segítség nélkül mélyedjen el egy-egy művészeti ág belső törvényszerűségeiben. A közönség érthető módon élvezni szeretné a művészetet, de ehhez értenie is kell azt! Ezért a kulcsszó, hangsúlyozom: az ismeretterjesztés, amely a média nélkül nem megy. Becsületes a zenekarok igyekezete, hogy ifjúsági koncerteket szerveznek, de ehhez hadd tegyem hozzá: Kodály Zoltán nem véletlenül hangsúlyozta, hogy az ifjúságnak csak a legeslegjobb minőségű előadást szabad adni, mert ha az első pillanatban nem fogjuk meg, akkor örökre elveszítjük, mint a jövő koncertlátogató közönségét. Hadd idézzem itt az egykori Eötvös Collegiumról szóló híres jelmondatot: „Ahol a maximum volt a minimum” – történetesen Kodály is a Collegium hallgatója volt. Az érték és minőség ismét előkerülnek, mint alapkövetelmények. Vannak, akik azt mondják, hogy a művészeti minőség szubjektív. Ezzel én egyáltalán nem értek egyet, mert épp az ellenkezője: történetesen objektív. Ami a legkevésbé sem jelent egyformaságot vagy ízlésdiktatúrát, mert nyilván nem lehet összevetni egy hegedű-zongora szonátaestet egy fúvószenekari koncerttel, de azonos műfajban igenis vannak észrevehető és jól mérhető különbségek. A szakma feladata, hogy szigorúan minőségi alapon ezt az összehasonlítást megtegye. Brahms talán egy jó példa erre: ha jól tudom, egyformán szerette saját műveinek nagyon különböző előadásait is, ha azok egyaránt ihletettek voltak. Ezért például nem engedte meg, hogy a karmester partitúrájába jegyzett – főleg tempóváltásokra vonatkozó – előadási utasításai a nyomtatáskor átkerüljenek a zenekari stímszekkébe. Valószínűleg azt akarhatta, hogy a zenészek ne tudjanak arról előre, hogy a karmester mit fog csinálni, hogyan érzi, pontosan hogyan képzelet adott napon a darabot. Egy másik karmester

egy másik zenekarral nyugodtan csinálhat teljesen mást is. Valahogy így képzelem én is a kívánatos sokszínűséget. Gyorsan szögezzük itt le: ha egy művész mélyebb megértés nélkül másol, az nagy baj, mert a saját útját kellene járnia. De a művészeti minőség nem szubjektív – ezért amikor az állam egy-egy művészeti ágban valakit vagy valamit közpénzből támogatni akar, a minőség kell, hogy legyen az erre vonatkozó döntésben a vezérfonal. Lehet, hogy ez radikálisan más, mint néhány régebbi véleménye téren, de nekem meggyőződésem, hogy így helyes: a minőségi megközelítésnek nincsen alternatívája.

! Ön karmesterként is, oktatóként is dolgozik, az NKA-ban is vannak kötelezettségei. Hogyan fogja mindezt összeegyeztetni az MMA elnökeként Önre háruló feladatokkal?

– A Zeneakadémián, amint azt már több korábbi interjúban is említettem, évek óta sajnos egyáltalán nincsenek hallgatók a 2011/2012-es tanévben általam megalapított régizene MA-szakon: az Egyetem döntése folytán az utolsó öt évben – erre vonatkozó, gyakran megfogalmazott kéréseink ellenére – sajnálatos módon egyetlen, államilag finanszírozott hallgatói helyet sem rendeltek hozzá. Bizonyára nyomós okuk volt rá, ám én erről bővebb információt nem kaptam. Szomorú, de egy-két kivételtől eltekintve – itt Balogh Vera és Paulik László nagyon szép eredményeket hozó barokk társhangszeres oktatására gondolok – 2017-ben nincs régizenei képzés a Zeneakadémián. Eddigi tevékenységem alapján is gondolhatja, hogy ennek a helyzetnek egyáltalán nem örülök. Félállásban továbbra is docense vagyok az Egyetemnek, de ottani óráim nem jelentenek különösebb leterheltséget: az elmúlt években elsősorban karmester voltam, most is az vagyok és remélem, leszek is. NKA-kuratóriumbeli tagságom más eset: arról természetesen le kellett mondanom, hiszen összeférhetetlen lett volna az MMA-elnökséggel. Most három évig az MMA vezetése lesz legfőbb feladatom, de másodállásban ez-

alatt is karmester maradok, és továbbra is nagyon sokat fogok vezényelni. A hazai, és főleg a nemzetközi zenei élet átfutása miatt az elkövetkező két-három év koncertprogramjainak zöme nagyjából már most rögzítve van, a fontos külföldi hangversenyekre vonatkozó felkérések a jelenlegi időszakban a 2020-as évre érkeznek. A Purcell Kórus és Orfeo Zenekar továbbra is működni fog: nem lesz az eddiginél kevesebb koncertünk. Nyilvánvalóan az adminisztratív feladatokat az eddiginél nagyobb mértékben át kell adnom majd az apparátusnak, magamnak elsősorban a művészeti vezetést tartom meg. Vendégkarmesteri felkéréseket továbbra is elfogadok majd, de kérem annak megértését, hogy az elsőbbséget saját együtteseimnek fogom fenntartani. Emellett ha lehet, a tanítást is szeretném folytatni. Sőt: tulajdonképpen eddigi zenész-életem minden területét szeretném folytatni, a hatalmas megtiszteltetéssel járó változást inkább súlypont-eltolódásként élem meg. A zenész kollégák meg fogják érteni – talán jobban, mint akik távolabb vannak ettől –, hogy az elmúlt 26-27 év eredményeit nem szeretném feladni. Együtteseimmel az elmúlt negyedszázadban nagyon sokat dolgoztunk lényegi külső támogatások nélkül: a Purcell Kórus és Orfeo Zenekar 2000-2010 között, összesen tíz év alatt költött el annyi közpénzt, mint amennyi ma egy-egy szimfonikus zenekar 3-4 heti, elsősorban a magyar adófizetőknek köszönhető költségvetése. Még egy pillanatra visszatérve MMA-elnöki programomhoz: úgy gondolom, annak minden pontja fontos, és szeretnék minden területen rövid-, közép- és hosszútávú terveket készíteni arról, hol, hogyan, milyen módon és milyen mértékben tudunk előrelépni. Minden területen a legszélesebb szakmai, társadalmi, politikai együttműködést szeretném elérni. Szakmai alapon, érték és minőség talaján: a napi pártpolitikától távol maradva, de a mindenkorai kormányzattal szoros együttműködésben, egyfajta aktív tanácsadói szerepben az MMA olyan szellemi háttérrel, amely a nemzet egésze, a magyar művészet és kultúra szá-